

FRÁSÖGN

af sumarfundi forsætisnefndar Norðurlandaráðs á Álandseyjum 27.-28. júní 2017.

Fulltrúar Íslandsdeildar Norðurlandaráðs á fundinum voru Steingrímur J. Sigfússon, Oddný G. Harðardóttir og Sigurður Ingi Jóhannsson, auk Helga Þorsteinssonar ritara.

Daginn fyrir fund forsætisnefndarinnar fundaði sérstakur vinnuhópur um alþjóðamál í Maríuhöfn, höfuðstað Álandseyja. Steingrímur J. Sigfússon var meðal þátttakenda. Forsætisnefndin kom síðan saman á eyjunni Silverskär, sem er tæpa fjörtíu kílómetra norður af Maríuhöfn.

Fyrir upphaf forsætisnefndarfundarins á Silverskär var haldin stutt námsstefna um sáttamiðlun. Þar fluttu erindi og sátu fyrir svörum finnski þingmaðurinn Pekka Haavisto og Kjell-Åke Nordquist, forstöðumaður Friðarstofnunarinnar á Álandseyjum.

Fyrsta mál á dagskrá forsætisnefndarinnar var einmitt tillaga flokkahóps miðjumanna um að hvetja ríkisstjórnir Norðurlanda til að efla sáttamiðlun sem norrænt vörumerki, með því að forsætisráðherrar landanna setji það á sína dagskrá, að gerð verði úttekt í anda Stoltenberg-skýrslunnar um varnar- og öryggismál á tækifærum Norðurlanda á þessum málaflokki, að komið verði á fót norrænu háskólanámi á þessu sviði og að stofnað verði skjalasafn á Norðurlöndum þar sem safnað verði gögnum um sáttamiðlun frá lokum síðari heimsstyrjaldarinnar. Tillagan var samþykkt með örfáum breytingum, meðal annars þeirri að sjónum yrði beint sérstaklega að málefnum minnihlutahópa.

Umsókn Færeyinga um fulla aðild að Norðurlandaráði var til umræðu í forsætisnefnd, en hún hefur verið til meðferðar á ýmsum fundum Norðurlandaráðs síðan hún var lögð fram í fyrra. Danska þingið vann greinargerð um málið þar sem fram kom að ákvæði Helsinki-sáttmálans, grundvallarsamnings norræns samstarfs, stæðu í vegi fyrir því að hægt væri að veita Færeyingum og öðrum sjálfstjórnarsvæðum fulla aðild því samkvæmt samningnum væri aðild bundin við fullvalda ríki. Ekki hefur verið vilji til þess innan forsætisnefndar að breyta samningnum. Á fundi Norðurlandaráðs í apríl sl. var ákveðið að athuga hvort hægt væri að styrkja stöðu Færeyja í Norðurlandaráði innan ramma núgildandi reglna. Niðurstaðan var sú að möguleikarnir væru nú þegar fullnýttir.

Steingrímur J. Sigfússon gagnrýndi ósveigjanleika Norðurlandaráðs varðandi það að breyta Helsinki-sáttmálanum og veita Færeyingum fulla aðild. Hann lagði jafnframt áherslu á að ekki mætti líta þannig á að þetta mál varðaði eingöngu innbyrðis samskipti Færeyinga og Dana og dró í efa að fullkannað væri hvort hægt væri að veita Færeyingum aukin réttindi miðað við núgildandi reglur. Sigurður Ingi Jóhannsson benti á að fyrr á fundi forsætisnefndar, í tengslum við umræður um sáttamiðlun, hefði verið rætt um það hvernig Norðurlönd gætu verið öðrum löndum fyrirmynd hvað varðaði að leita sátta og standa vörð um réttindi minnihlutahópa. Umsókn Færeyja væri einmitt mál sem reyndi á þetta og mikilvægt væri að leysa úr því á jákvæðan hátt. Britt Lundberg, þingmaður frá Álandseyjum og forseti Norðurlandaráðs, sagði að þingið á Álandseyjum styddi umsókn Færeyja, en taldi ekki fært að verða við henni vegna ákvæða í Helsinki-sáttmálanum.

Meiri hluti forsætisnefndar ákvað að hafna tillögu Færeyinga vegna ákvæða Helsinki-sáttmálans, en vísaði jafnframt til viðræðna milli Færeyinga og Dana um að styrkja

Þátttöku þeirra fyrrnefndu í norrænu samstarfi sem hafnar eru að frumkvæði Norrænu ráðherranefndarinnar.

Töluverður umræður urðu um sameiginlega tillögu landsdeilda Finnlands og Íslands um að finnska og íslenska verði vinnutungumál í Norðurlandaráði til jafns við skandinavísku málin. Fyrir lágu drög að nefndaráli forsætisnefndar um að auka þýðingar á fundargögnum og styrkja almennt stöðu finnsku og íslensku í starfi Norðurlandaráðs. Fulltrúar Finna og Íslendinga í forsætisnefndinni héldu þó fast í þá kröfu að starfsreglum Norðurlandaráðs yrði breytt þannig að finnska og íslenska hefði jafna stöðu á við skandinavísku málin, en að framkvæmdinni yrði að mestu frestað um nokkur ár þannig að breytingin hefði ekki kostnaðaraukningu í för með sér fyrst um sinn. Skiptar skoðanir voru um þá tillögu og töldu ýmsir af þingmönnum skandinavísku landanna að þeir hefðu ekki umboð frá landsdeildum sínum til að samþykkja svo róttæka breytingu. Meiri hluti forsætisnefndarmanna sem voru á fundinum, þar á meðal Britt Lundberg, forseti Norðurlandaráðs, ákvað þó að fresta ákvörðun í málinu til að gefa Finnum og Íslendingum tækifæri til að koma með mótaða tillögu að breytingum á drögunum að nefndaráli.

Meðal annarra mála sem rædd voru á fundi forsætisnefndarinnar var tillaga um ný sjónvarpsverðlaun Norðurlandaráðs, um mat á árangri af norrænum verkefnum, um eftirlit á landamærum norrænu ríkjanna og nýjar leiðbeiningar um samstarf Norðurlanda við granna í vestri.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefnum www.norden.org.